

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії України**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

О.Г. Бондар
О.Г. Бондар
2019 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	БАКАЛАВР
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	014 – Середня освіта (історія)
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	Середня освіта (історія)
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ	Бакалавр середньої освіти (історія)
ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ	

Запоріжжя, 2019

РОЗРОБЛЕНО кафедрою історії України

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Терно С.О., професор кафедри історії України,
доктор педагогічних наук, доцент.

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ
КАФЕДРОЮ історії України «20» листопада 2018 р.,
протокол № 7;

Завідувач кафедри історії України
Доктор історичних наук, професор С.Р. Лях

Схвалено науково-методичною радою історичного факультету
Протокол від «14» січня 2019 р. № 6.

Голова НМР факультету О.Ф. Штейнле

ВСТУП

Наскрізна програма практики є основним навчально-методичним документом, що забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки, системність, безперервність та послідовність змісту і завдань навчальних і виробничих практик спеціальності 014 Середня освіта (історія) освітньої програми «Середня освіта (історія)».

Наскрізна програма практичної підготовки складена на основі освітньо-професійної програми (Пр. №___ від _____ Вченої ради ЗНУ) та відповідає стандартам вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (історія).

Комплекс навчальних і виробничих практик спрямований на формування умінь, навичок, компетенцій, що відповідають кваліфікації, яку отримує здобувач вищої освіти на кожному освітньому рівні та дає можливість займати відповідні посади

Ступінь вищої освіти	<u>бакалавр</u>
Спеціальність	<u>014 Середня освіта (історія)</u>
Спеціалізація (за наявності)	<u>014.03 – середня освіта (історія)</u>
Освітня програма	<u>Середня освіта (історія)</u>
Освітня кваліфікація	<u>Бакалавр середньої освіти (історія)</u>

№ п/п	Вид практики	Обсяг кредитів	Місце проведення практики (організації, підприємства, установи)	Первинна посада, за якою проходить практика	Вміння, (компетентності, якими повинен оволодіти студент)
1	Навчальна мотиваційна практика	6	Лабораторія модерної історії України та інноваційних освітніх технологій ЗНУ	Помічник вчителя	здатність працювати із методичною літературою та методикою мотивації; оперування студентами чинними державними стандартами та навчальними програмами; уміння досліджувати сучасний стан навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду; уміння розробляти проекти мотиваційного етапу навчального заняття; уміння створювати прийоми мотивації до вивчення історії учнів 5-9 класів; уміння здійснювати психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи нормативні документи в

					галузі історичної освіти; опанування методичними прийомами мотивації до вивчення історії.
2	Навчальна пропедевтична педагогічна практика	6	Лабораторія модерної історії України та інноваційних освітніх технологій ЗНУ	Педагог-організатор	Здатність працювати із методичною літературою та методикою аналізу та проведення уроків історії; уміння складати план-конспекти; уміння досліджувати навчально-виховну роботу в школі, передовий педагогічний досвід; уміння аналізувати навчальні заняття з історії; здатність проводити психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи науково-методичні документи в галузі історичної освіти; володіння методикою уроку історії.
3	Навчальна педагогічна практика	3	Загальноосвітні заклади середньої освіти м. Запоріжжя	Класний керівник	Вміти застосовувати різні методи й прийоми ведення навчально-виховної роботи, спираючись на засоби навчання в позаурочний час. Здатність вести психолого-педагогічні дослідження. Вміння працювати з науково-методичною літературою.
4	Виробнича педагогічна практика	18	Загальноосвітні заклади середньої освіти м. Запоріжжя	Вчитель-стажист середнього навчально-виховного закладу	Здатність здійснювати освітній процес, використовуючи інноваційні освітні технології. Вміння розробляти та проводити уроки історії різних типів. Вміння складати план-конспект уроку відповідно до сучасних вимог методичної науки. Вміння оцінювати знання та вміння учнів у

					відповідності з вимогами нормативних документів. Здатність обладнати шкільний кабінет. Здатність вести методичні дослідження; Вміння працювати з науково-методичною літературою.
--	--	--	--	--	--

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики – здобуття студентами викладацької компетентності: опанування сучасними методами, формами та знаряддями праці в галузі майбутнього фаху, формування професійних умінь і навичок для ухвалення самостійних рішень під час викладацької діяльності в реальних умовах педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Завдання практики:

- 1) застосування теоретичних знань у педагогічному процесі, використання їх для розв'язування конкретних навчальних і виховних завдань, формування психологічної готовності до роботи в школі;
- 2) формування у майбутніх учителів педагогічних навичок, потреби в безперервній педагогічній самоосвіті;
- 3) оволодіння сучасними методами й формами педагогічної діяльності, інноваційними технологіями навчання;
- 4) прищеплення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

За підсумками педагогічної практики студент повинен уміти:

- 1) застосовувати різні методи й прийоми ведення навчально-виховної роботи;
- 2) готувати й проводити уроки різних типів;
- 3) складати план-конспект уроку;
- 4) оцінювати навчальні досягнення учнів;
- 5) обладнати шкільний кабінет;
- 6) вести методичні дослідження;
- 7) працювати з науково-методичною літературою.

Педагогічна практика студентів, що навчаються за спеціальністю 014 – середня освіта (історія), здійснюється безперервно протягом 1–4 курсів. В програмі систематизовано викладені цілі, основні завдання, зміст, організація, форми й методи контролю, методичні поради та вимоги щодо проходження безперервної педагогічної практики студентами 1–4 курсів історичного факультету ЗНУ.

Згідно з навчальним планом на першому 1 курсі у другому семестрі протягом 16 тижнів передбачена навчальна мотиваційна практика без відриву від занять. Під час мотиваційної практики студенти мають опанувати розроблення проєктів мотиваційного етапу навчального заняття, прийоми мотивації до вивчення історії учнів 5-9 класів шляхом проведення імітаційних ігор з мотивувальною частиною заняття, опрацювання навчальних програм з історії та навчально-методичної документації. Практика проходить в лабораторії модерної історії України. На 2 курсі у четвертому семестрі передбачена навчальна пропедевтична практика протягом 16 тижнів без відриву від занять, яка передбачає аналіз та проєктування освітнього процесу, проведення імітаційних уроків в

лабораторних умовах, опрацювання нормативно-правової бази освітнього процесу в загальноосвітніх середніх закладах. Практика проходить в лабораторії модерної історії України. На 3 курсі в п'ятому семестрі передбачена навчальна ознайомлювальна практика протягом 10 тижнів без відриву від занять, основне завдання якої полягає в ознайомленні із системою навчальної роботи закладу середньої освіти, вивченні учнівського гурту, участі у поточній навчально-виховній роботі вчителя і класного керівника. Практика проходить в закладах середньої освіти. На 4 курсі у сьомому семестрі протягом 6 тижнів проводиться виробнича (педагогічна) практика у середній ланці закладів середньої освіти з відривом від занять. Ця практика є початковим етапом засвоєння основ педагогічної професії та спрямована на вивчення психолого-педагогічних та організаційно-методичних засад навчально-виховного процесу. Студенти-практиканти самостійно проводять окремі види занять з учнями, знайомляться з роботою вчителя зі спеціальності, беруть участь у навчально-виховній та методичній роботі вчителів.

Головним критерієм оцінки результатів педагогічної практики є рівень викладацької компетентності: фахово значущі знання, уміння та цінності майбутніх викладачів (зацікавленість у педагогічній професії, активність, творче та відповідальне ставлення до роботи вчителя тощо).

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна мотиваційна практика – 1 курс

Згідно з навчальним планом на першому 1 курсі у другому семестрі протягом 16 тижнів передбачена навчальна мотиваційна практика без відриву від занять. Під час мотиваційної практики студенти мають опанувати розроблення проєктів мотиваційного етапу навчального заняття, прийоми мотивації до вивчення історії учнів 5-9 класів шляхом проведення імітаційних ігор з мотивувальною частиною заняття, опрацювання навчальних програм з історії та навчально-методичної документації. Практика проходить в лабораторії модерної історії України.

Мотиваційна педагогічна практика на 1 курсі – важлива невід'ємна складова частина підготовки висококваліфікованого вчителя, має вмотивувати студентів для набуття ґрунтовних знань з психології, педагогіки й методики. Мета практики – опанувати навички мотивації школярів до вивчення історії.

Основні завдання мотиваційної педагогічної практики:

- 1) ознайомлення студентів із методичною літературою та методикою мотивації;
- 2) опрацювання студентами чинних державних стандартів та навчальних програм;
- 3) залучення студентів до вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду;
- 4) розроблення проєктів мотиваційного етапу навчального заняття;
- 5) розроблення прийомів мотивації до вивчення історії учнів 5-9 класів;
- 6) здійснювати психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи нормативні документи в галузі історичної освіти;
- 7) опанування методичними прийомами мотивації до вивчення історії.

Обов'язки студентів-практикантів:

- 1) взяти участь в установчій конференції з педагогічної практики;
- 2) ознайомитися із державним стандартом та навчальними програмами з історії;
- 3) опанувати методику і техніку мотивації школярів до вивчення історії шляхом опрацювання методичної літератури;
- 4) розробити 5 проєктів (сценаріїв) мотиваційного та основного етапів уроку з історії в 5-9 класах (по одному уроку на клас на вибір студента);

- 5) взяти участь у колоквіумах щодо аналізу та обґрунтування прийомів мотивації;
- 6) взяти участь в імітаційних іграх;
- 7) участь в організації та проведенні позакласних заходів з історії в школах: історичних турнірів, історичних олімпіад, історичних дебатів тощо.
- 8) під час практики студенти ведуть щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру щодо участі в колоквіумах та імітаційних іграх;
- 9) по завершенню практики студенти протягом 3-х днів мають подати звітну документацію: педагогічний щоденник; звіт про проходження мотиваційної педагогічної практики з проектами навчальних занять.
- 10) участь у підсумковій конференції з педагогічної практики (виступ із доповіддю, рефератом, викладення підсумків дослідження та ін.).

Вимоги до оформлення звітної документації

По завершенню практики на кафедрі історії України подаються такі документи:

- 1) звіт про проходження мотиваційної педагогічної практики; 2) педагогічний щоденник.

Звіт про проходження практики має висвітлювати, аналізувати й узагальнювати проведену під час практики методичну роботу. Звіт оформлюється на аркушах форматом А-4 у друкованому або рукописному вигляді. В звіті мають бути представлені проекти мотиваційного та основного етапу 5 уроків з історії.

Педагогічний щоденник є важливим документом вивчення й узагальнення педагогічного досвіду. У щоденнику має бути відбита методична робота студента, яка проводилася протягом педагогічної практики. У щоденник занотовуються аналізи відвіданих колоквіумів та імітаційних ігор, відомості про участь у нарадах і засіданнях. Особливу увагу слід приділити власним враженням і міркуванням щодо явищ, які спостерігав студент-практикант; аналізу навчально-методичних проблем і шляхів їх розв'язання тощо.

Організація й проведення педагогічної практики

Мотиваційна педагогічна практика на історичному факультеті організовується кафедрою історії України. Проходження практики відбувається у лабораторії модерної історії України та інноваційних освітніх технологій.

Перед початком педагогічної практики проводиться установча конференція, яка присвячується ознайомленню із цілями, завданнями та порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики тощо. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів покладається на групового методиста. Методист студентської групи призначається з викладацького складу кафедри.

Облік і оцінка роботи студентів-практикантів

1. Поточний контроль за роботою студентів-практикантів здійснюється старостою групи, методистом, факультетським керівником.
2. По завершенню мотиваційної практики студенти у зазначений термін подають на кафедру історії України звітну документацію (педагогічний щоденник, звіт про проходження мотиваційної практики). На підставі аналізу поданих документів та захисту звітів у комісії, журналу відвідувань і результатів роботи студента із груповим методистом приймається рішення комісії керівників практики про виконання програми практики й виставлення оцінки.
3. Студент, робота якого була визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради факультету йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано

право проходження практики повторно. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.

Навчальна пропедевтична практика – 2 курс

На 2 курсі у четвертому семестрі передбачена навчальна пропедевтична практика протягом 16 тижнів без відриву від занять, яка передбачає аналіз та проектування освітнього процесу, проведення імітаційних уроків в лабораторних умовах, опрацювання нормативно-правової бази освітнього процесу в загальноосвітніх середніх закладах. Практика проходить в лабораторії модерної історії України.

Пропедевтична педагогічна практика на 2 курсі у четвертому семестрі – важлива невід'ємна складова частина підготовки висококваліфікованого вчителя, має забезпечити набуття студентами фундаментальних навичок аналізу навчальних занять та проектування уроків історії.

Пропедевтична практика має на меті тренування в аналізі навчальних занять та розробленні планів-конспектів уроків історії в 5-9 класах середніх закладів освіти, проведення імітаційних уроків, опрацювання навчальних програм з історії та навчально-методичної літератури.

Основні завдання пропедевтичної педагогічної практики:

- 1) ознайомлення студентів із методичною літературою та методикою аналізу та проведення уроків історії;
- 2) опрацювання студентами науково-методичних рекомендацій щодо аналізу та укладання планів-конспектів;
- 3) залучення студентів до вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду;
- 4) розроблення планів-конспектів уроків;
- 5) аналіз відеоматеріалів навчальних занять з історії;
- 6) здійснювати психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи науково-методичні документи в галузі історичної освіти;
- 7) опанування методикою уроку історії.

Обов'язки студентів-практикантів:

- 1) взяти участь в установчій конференції з педагогічної практики;
- 2) ознайомитися із державним стандартом та навчальними програмами з історії;
- 3) опанувати методику уроку історії шляхом опрацювання методичної літератури;
- 4) розробити 8 планів-конспектів уроку з історії в 5-9 класах (по одному уроку на 5-6 клас, та по 2 уроки – один з історії України, один із всесвітньої історії – на 7-9 клас);
- 5) взяти участь у колоквиумах щодо аналізу та обґрунтування методики уроків з історії;
- 6) взяти участь в проведенні імітаційних уроків;
- 7) участь в організації та проведенні позакласних заходів з історії в школах: історичних турнірів, історичних олімпіад, історичних дебатів тощо;
- 8) під час практики студенти ведуть щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру щодо участі в колоквиумах та імітаційних заняттях;
- 9) по завершенню практики студенти протягом 3-х днів мають подати звітну документацію: педагогічний щоденник; звіт про проходження пропедевтичної педагогічної практики з планами-конспектами уроків.
- 10) участь у підсумковій конференції з педагогічної практики (виступ із доповіддю, рефератом, викладення підсумків дослідження та ін.).

Вимоги до оформлення звітної документації

По завершенню практики на кафедрі історії України подаються такі документи: 1) звіт про проходження пропедевтичної педагогічної практики; 2) педагогічний щоденник.

Звіт про проходження практики має висвітлювати, аналізувати й узагальнювати проведену під час практики методичну роботу. Звіт оформлюється на аркушах форматом А-4 у друкованому або рукописному вигляді. В звіті мають бути представлені плани-конспекти 8 уроків історії.

Педагогічний щоденник є важливим документом вивчення й узагальнення педагогічного досвіду. У щоденнику має бути відбита методична робота студента, яка проводилася протягом пропедевтичної педагогічної практики. У щоденник занотовуються аналізи переглянутих уроків історії, відвіданих колоквиумів та імітаційних занять, відомості про участь у нарадах і засіданнях. Особливу увагу слід приділити власним враженням і міркуванням щодо явищ, які спостерігав студент-практикант; аналізу навчально-методичних проблем і шляхів їх розв'язання тощо.

Організація й проведення педагогічної практики

Пропедевтична педагогічна практика на історичному факультеті організовується кафедрою історії України. Проходження практики відбувається у лабораторії модерної історії України та інноваційних освітніх технологій.

Перед початком педагогічної практики проводиться установча конференція, яка присвячується ознайомленню із цілями, завданнями та порядком проходження практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики тощо. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів покладається на групового методиста. Методист студентської групи призначається з викладацького складу кафедри.

Облік і оцінка роботи студентів-практикантів

4. Поточний контроль за роботою студентів-практикантів здійснюється старостою групи, методистом, факультетським керівником.
5. По завершенню пропедевтичної практики студенти у зазначений термін подають на кафедру історії України звітну документацію (педагогічний щоденник, звіт про проходження пропедевтичної практики). На підставі аналізу поданих документів та захисту звітів у комісії, журналу відвідувань і результатів роботи студента із груповим методистом приймається рішення комісії керівників практики про виконання програми практики й виставлення оцінки.
6. Студент, робота якого була визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради факультету йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.

Навчальна ознайомлювальна практика – 3 курс

На 3 курсі в п'ятому семестрі передбачена навчальна ознайомлювальна практика протягом 10 тижнів без відриву від занять, основне завдання якої полягає в ознайомленні із системою навчальної роботи закладу середньої освіти, вивченні учнівського гурту,

участі у поточній навчально-виховній роботі вчителя і класного керівника. Практика проходить в закладах середньої освіти.

Ознайомлювальна педагогічна практика на 3 курсі у п'ятому семестрі – важлива невід'ємна складова частина підготовки висококваліфікованого вчителя, має сформувати мотивацію для подальшого поглиблення знань з психології, педагогіки й методики.

Основні завдання ознайомлювальної педагогічної практики:

- 1) ознайомлення зі специфікою та вимогами до фаху педагога;
- 2) ознайомлення студентів із діючими програмами, шкільними підручниками та посібниками для учнів;
- 3) залучення студентів до вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду;
- 4) взаємодія та спілкування студентів з учнями, дослідження індивідуальних та вікових психологічних особливостей учнів для обрання доцільного педагогічного впливу на учнівський гурт в якості класного керівника;
- 5) встановлення й зміцнення зв'язку теоретичних знань з історії, педагогіки, психології та методики із освітньою практикою;
- 6) здійснювати психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи уроки вчителів історії та інших предметів;
- 7) засвоїти установку на систематичний аналіз результатів власної викладацької діяльності, та як наслідок такого аналізу – готовність до постійного самовдосконалення й самоосвіти.

Обов'язки студентів-практикантів:

- 1) участь в установчій конференції з педагогічної практики;
- 2) вивчення системи роботи навчально-виховного закладу;
- 3) вивчення методики й техніки проведення уроку, інших форм організації навчального процесу (лабораторні й практичні роботи, практикуми, факультативні заняття, навчальні екскурсії та ін.) шляхом відвідування й аналізу відвіданих уроків учителя історії та інших учителів;
- 4) вивчення різноманітних форм і методів позакласної роботи, безпосередня участь у виховному процесі (проведення тематичного вечору, КВК, олімпіади, тижня історії та ін. – залікового заходу);
- 5) здійснення дослідження психолого-педагогічної структури колективу учнів, збирання емпіричного матеріалу з метою його використання у роботі з формування й розвитку колективу учнів;
- 6) дотримання правил внутрішнього розпорядку школи, виконання розпоряджень адміністрації школи та керівників практики;
- 7) студент-практикант зобов'язаний кожного робочого дня працювати не менше 4 годин у школі;
- 8) протягом перших трьох днів студент повинен скласти індивідуальний план проходження ознайомлювальної практики і завірити його у методиста, закріпитися за певним класом у якості помічника класного керівника;
- 9) під час практики студенти ведуть щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру, у яких роблять поточні записи виконаної роботи в школі (спостереження і результати аналізу відвіданих уроків, відомості про позакласну і позашкільну роботу, про виховні заходи в закріпленому класі, а також характер висловлених зауважень);
- 10) студенти зобов'язані своєчасно виконувати усі види робіт, які передбачає програма практики: відвідати не менше 8 уроків учителя історії, не менше 10 уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника, провести заліковий виховний захід;
- 11) по завершенню практики студенти протягом 3-х днів мають подати звітну документацію: індивідуальний план; педагогічний щоденник; звіт про проходження

- ознайомлювальної педагогічної практики, підписаний вчителем історії, класним керівником та завірений директором школи;
- 12) участь у підсумковій конференції з педагогічної практики (виступ із доповіддю, рефератом, викладення підсумків дослідження та ін.).

Вимоги до оформлення звітної документації

По завершенню практики на кафедрі історії України подаються такі документи: 1) індивідуальний план; 2) педагогічний щоденник; 3) звіт про проходження ознайомлювальної педагогічної практики.

Індивідуальний план складається студентом-практикантом протягом перших трьох днів практики. В індивідуальному плані має бути спланована діяльність практиканта на весь термін проходження практики: розроблення й підготовка виховних заходів, відвідування уроків учителів історії, ознайомлення з підготовкою вчителя історії до уроку, відвідування уроків у закріпленому класі, виготовлення дидактичних матеріалів тощо. На початку практики індивідуальний план завіряється методистом.

Педагогічний щоденник є важливим документом вивчення й узагальнення педагогічного досвіду. У щоденнику має бути відбита вся навчальна, виховна та методична робота студента, яка проводилася протягом педагогічної практики. У щоденник занотовуються аналізи відвіданих уроків учителів історії та інших предметників, відомості про виховну роботу, про участь у нарадах і засіданнях, психолого-педагогічні спостереження за окремими учнями й класом у цілому під час уроків і позакласної роботи. Особливу увагу слід приділити власним враженням і міркуванням щодо явищ, які спостерігав студент-практикант; аналізу навчально-методичних проблем і шляхів їх розв'язання тощо. Практикант обов'язково повинен мати щоденник із собою під час перебування на базі практики.

Звіт про проходження практики має висвітлювати, аналізувати й узагальнювати проведену під час практики навчальну, позакласну й методичну роботу. Звіт оформлюється у вигляді стандартного бланку "відомість-характеристика", що містить усі необхідні вимоги до його заповнення. У відомості-характеристиці зазначається кількість відвіданих уроків, вчитель історії надає характеристику студенту-практиканту, виставляє загальну оцінку за навчальну роботу. Класний керівник заповнює другу частину відомості-характеристики й виставляє загальну оцінку за виховну роботу. Завіряє відомість-характеристику директор навчального закладу підписом і печаткою.

Організація й проведення педагогічної практики

Ознайомлювальна педагогічна практика на історичному факультеті організовується кафедрою історії України. Завчасно здійснюється розподіл студентів для проходження ознайомлювальної педагогічної практики. Проходження практики відбувається у групах (з 5-10 студентів), які направляються у базові школи міста й області, що мають усі необхідні умови для здійснення професійної освіти.

Перед початком педагогічної практики кафедра історії України проводить установчу конференцію, яка присвячується ознайомленню із цілями, завданнями та порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики тощо. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів покладається на групового методиста. Методист студентської групи призначається з викладацького складу факультету. На період практики в кожній групі призначається староста.

Обов'язки старости студентської групи:

- 1) разом із методистом і вчителем історії староста планує роботу студентської групи, складає графік відвідування уроків та проведення позакласних заходів;

- 2) староста подає керівнику практики розклад дзвінків у школі й графік відвідування уроків, проведення позакласних заходів;
- 3) в журналі групи він веде облік відвідування школи й виконання індивідуальних планів кожним студентом;
- 4) організовує студентів на відвідування й аналіз уроків та позакласних заходів тощо;
- 5) за узгодженням із факультетським керівником, з'являється на старостат для поточних консультацій;
- 6) за тиждень до закінчення ознайомлювальної педагогічної практики староста подає заповнений табель на оплату вчителям історії, що керували практикою;
- 7) представляє студентську групу перед адміністрацією навчального закладу.

Облік і оцінка роботи студентів-практикантів

7. Поточний контроль за роботою студентів-практикантів здійснюється старостою групи, методистом, факультетським керівником.
8. По завершенню ознайомлювальної практики студенти у зазначений термін подають на кафедру історії України звітну документацію (індивідуальний план, педагогічний щоденник, звіт про проходження педагогічної практики). На підставі аналізу всіх поданих документів та захисту звітів у комісії, журналу відвідувань і результатів роботи студента із груповим методистом приймається рішення комісії керівників практики про виконання програми практики й виставлення оцінки.
9. Студент, робота якого була визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради факультету йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.

Виробнича педагогічна практика – 4 курс

На 4 курсі у сьомому семестрі протягом 6 тижнів проводиться виробнича педагогічна практика у середній ланці закладів середньої освіти з відривом від занять. Ця практика є початковим етапом засвоєння основ педагогічної професії та спрямована на вивчення психолого-педагогічних та організаційно-методичних засад навчально-виховного процесу. Практика передбачає безпосереднє виконання посадових обов'язків учителя історії та класного керівника в середній ланці (5-9 класи) закладу середньої освіти.

Основні завдання педагогічної практики:

- 1) опанування студентами-практикантами сучасними технологіями навчання й виховання;
- 2) формування умінь складати план-конспект уроку, сценарій виховного заходу;
- 3) опанувати умінням формулювати триєдину дидактичну мету, розробляти механізм її досягнення, встановлювати рівень досягнення, проводити корекцію знань, цілей та методики навчання;
- 4) засвоєння умінь використовувати проблемні методи навчання, розвивати історичне мислення учнів;
- 5) опанувати умінням формувати систему наукових понять в учнів середньої школи на уроках історії;
- 6) вироблення у майбутніх вчителів педагогічних навичок (планування й проведення уроків різних типів, підготовка наочності, проведення консультацій щодо написання рефератів, організація індивідуальної роботи з учнями, проведення виховних заходів);

- 7) засвоєння методики формування та розвитку методологічної культури учнів (навчання методам історичного пізнання);
- 8) закріплення й вдосконалення уміння аналізувати уроки історії;
- 9) формування уміння складати психолого-педагогічну характеристику на учня;
- 10) вдосконалення уміння вести щоденник педагогічних спостережень;
- 11) засвоєння методики культурно-освітньої роботи із пропаганди історичних та краєзнавчих знань, організації позашкільної роботи;
- 12) набуття навичок роботи класного керівника й уміння самостійно вести виховну роботу;
- 13) формування уміння готувати методичний матеріал;
- 14) вести методичні дослідження.

Обов'язки студентів-практикантів:

- 1) участь в установчій конференції з педагогічної практики;
- 2) вивчення системи роботи навчально-виховного закладу;
- 3) вивчення методики й техніки проведення уроку, інших форм організації навчання (лабораторні й практичні роботи, практикуми, факультативні заняття, навчальні екскурсії та ін.) шляхом відвідування й аналізу уроків учителя історії, інших учителів;
- 4) вивчення різноманітних форм і методів позакласної роботи, безпосередня участь у виховному процесі (проведення тематичного вечора, КВК, олімпіади, тижня історії тощо – залікового заходу);
- 5) здійснення дослідження психолого-педагогічної структури особистості учня й оформлення у вигляді психолого-педагогічної характеристики, збирання емпіричного матеріалу з метою його використання у роботі з формування й розвитку колективу учнів;
- 6) під час педагогічної практики студенти повинні дотримуватися правил внутрішнього розпорядку школи, виконувати розпорядження адміністрації та керівників практики;
- 7) студент-практикант зобов'язаний кожного робочого дня працювати не менше 6 годин у закладі освіти;
- 8) протягом перших трьох днів студент повинен скласти індивідуальний план проходження педагогічної практики і завірити його у групового методиста, закріпитися за певним класом в якості класного керівника і проводити в подальшому в цьому класі уроки;
- 9) за час практики студент повинен провести не менше 6 залікових уроків у закріпленому класі, оцінки за які вчителем історії заносяться до відомості-характеристики;
- 10) для ознайомлення з навчальним процесом у закріпленому класі, відвідати не менше 10 уроків учителів різних предметів;
- 11) з метою вивчення педагогічного досвіду та системи роботи на уроках історії відвідати не менше 5 уроків учителя історії;
- 12) з метою опанування уміннями аналізувати уроки, вести методичні дослідження, брати участь у методичних нарадах, відвідати не менше 10 уроків студентів-практикантів;
- 13) під час практики студенти ведуть щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру, у яких роблять поточні записи виконаної роботи в школі (спостереження і результати аналізу відвіданих уроків, самоаналіз уроків, зміст методичних зауважень вчителя щодо плану-конспекту уроку та його практичної реалізації, результати обговорення та характер висловлених зауважень, відомості про позакласну та позашкільну роботу, про виховні заходи у закріпленому класі, а також характер висловлених зауважень);

- 14) по завершенню практики студенти протягом 3-х днів мають подати звітну документацію: індивідуальний план; звіт (відомість-характеристику), завірену підписом директора школи й печаткою; педагогічний щоденник та психолого-педагогічну характеристику на учня;
- 15) участь у підсумковій конференції з педагогічної практики на факультеті (виступ із доповіддю, рефератом, викладення підсумків дослідження тощо).

Вимоги до оформлення звітної документації

По завершенню практики на кафедрі історії України подаються такі документи:

- 1) індивідуальний план; 2) педагогічний щоденник; 3) звіт про проходження педагогічної практики (відомість-характеристика); 4) психолого-педагогічна характеристика на учня.

Індивідуальний план складається студентом-практикантом протягом перших трьох днів практики. В індивідуальному плані має бути спланована діяльність практиканта на весь термін проходження практики: розроблення та підготовка уроків історії та виховних заходів, відвідування уроків учителів історії, студентів-практикантів, обговорення з учителем історії підготовки до уроку, відвідування уроків у закріпленому класі, виготовлення дидактичних матеріалів тощо. Плануючи проведення уроків у закріпленому класі, слід указувати тему запланованого уроку. Протягом першого тижня індивідуальний план завіряється методистом. Студент повинен обов'язково мати при собі індивідуальний план під час перебування на базі практики. По завершенню практики індивідуальний план подається разом з іншою звітною документацією на кафедру історії України.

Педагогічний щоденник є важливим документом вивчення й узагальнення педагогічного досвіду. У щоденнику має бути відбита вся навчальна, виховна та методична робота студента, яка проводилася протягом педагогічної практики. У щоденник занотовуються аналізи відвіданих уроків учителів історії, інших предметників, студентів-практикантів, самоаналіз, характер висловлених зауважень, інформація про підготовку й обговорення плану-конспекту з учителем, участь у методичних нарадах, відомості про виховну роботу, психолого-педагогічні спостереження за окремими учнями й класом у цілому під час уроків і позакласної роботи. Особливу увагу слід приділити власним враженням і міркуванням щодо явищ, які спостерігав студент-практикант; аналізу навчально-методичних проблем і шляхів їх розв'язання, роздумам щодо власних успіхів і прорахунків під час виконання обов'язків вчителя історії та класного керівника.

Звіт про проходження практики (відомість-характеристика) є стандартним бланком, що містить необхідні приписи для його заповнення. Усі графи відомості-характеристики підлягають заповненню. У відомості-характеристиці зазначається кількість проведених залікових уроків, виставляються за них оцінки, вчитель історії надає характеристику студенту-практиканту, виставляє загальну оцінку за навчальну роботу. Класний керівник виставляє загальну оцінку за виховну роботу. Завіряє відомість-характеристику директор навчального закладу підписом і печаткою.

Психолого-педагогічна характеристика на учня є результатом проведеного психолого-педагогічного дослідження під час практики. Основним методом дослідження особистості учня є планомірне спостереження під час уроку, під час позакласних заходів та за межами школи. До спостереження висуваються такі вимоги:

- 1) необхідно чітко визначити цілі та завдання, що мають вирішуватися у процесі спостереження;
- 2) проводити спостереження слід у природних умовах;
- 3) необхідно мати план спостереження;
- 4) у педагогічному щоденнику слід фіксувати всі факти, обставини, в яких відбувалося спостереження.

Крім спостереження слід використовувати інші методи дослідження особистості:

- 1) соціометрія;
- 2) анкетування;
- 3) тестування;
- 4) вивчення письмових і практичних робіт учня;
- 5) дослідження особистої справи учня;
- 6) дослідження умов життя й виховання в сім'ї;
- 7) бесіди з батьками, товаришами, учнями;
- 8) бесіди з учителями, класним керівником.

Психолого-педагогічна характеристика складається за таким планом:

- 1) загальні відомості про учня: прізвище, ім'я, вік, школа, клас, стан фізичного розвитку та здоров'я;
- 2) аналіз умов життя в сім'ї;
- 3) місце школяра в колективі класу, характеристика класу: успішність, традиції та ін.;
- 4) характеристика навчальної діяльності школяра: ставлення до навчання та мотиви до навчання;
- 5) характеристика суспільно-корисної та трудової діяльності;
- 6) взаємовідносини школяра з оточуючими, ставлення до себе;
- 7) загальні висновки та пропозиції щодо перспектив розвитку особистості, рекомендації стосовно проведення індивідуальної роботи тощо.

Організація й проведення педагогічної практики

Педагогічна практика організовується кафедрою історії України. Завчасно здійснюється розподіл студентів. Проходження практики відбувається у групах (з 5-10 студентів), які направляються у базові школи міста і області, що мають необхідні умови для здійснення професійної освіти.

Перед початком педагогічної практики кафедра історії України проводить установчу конференцію, яка присвячується ознайомленню студентів із цілями, завданнями та порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики. Загальне керівництво педагогічною практикою здійснює факультетський керівник. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів покладається на групового методиста. Методист студентської групи призначається з викладацького складу факультету. На період практики в кожній групі студентів-практикантів призначається староста.

Обов'язки старости студентської групи:

- 1) спільно із методистом і вчителем історії староста планує роботу студентської групи;
- 2) протягом першого тижня після початку практики староста подає керівнику розклад дзвінків у школі й графік проведення уроків та позакласних заходів студентами-практикантами;
- 3) організовує студентів на відвідання й аналіз уроків та позакласних заходів, на активну участь у житті школи;
- 4) за узгодженням із факультетським керівником з'являється на старостат для поточних консультацій;
- 5) за два тижні до закінчення педагогічної практики староста подає заповнений табель на оплату вчителям історії, що керували практикою;

Облік і оцінка роботи студентів-практикантів

1. Поточний контроль за роботою студентів-практикантів здійснюється старостою групи, методистом та факультетським керівником.

2. Під час практики методист відвідує уроки студентів, організовує обговорення й аналіз, виставляє поточні оцінки за проведені уроки.
3. По завершенню педагогічної практики студенти у зазначений термін подають на кафедру історії України звітну документацію (індивідуальний план, педагогічний щоденник, звіт та психолого-педагогічну характеристику на учня). На підставі аналізу всіх поданих документів, роботи студента із груповим методистом та захисту звіту приймається рішення комісії керівників практики про виконання програми й виставлення оцінки.
4. Протягом двох тижнів по завершенню практики призначаються захисти звітів студентів-практикантів у комісії керівників практики.
5. Підведення підсумків практичної підготовки бакалаврів історії здійснюється на підсумковій конференції.
6. Студент, робота якого була визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради факультету йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.